

dr hab. Marcin Poprawa
Instytut Filologii Polskiej
Uniwersytet Wrocławski

Recenzja

dorobku naukowego, dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego

Doktor Beaty Jarosz

w postępowaniu awansowym o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego
nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

1. Sylwetka Habilitantki

Pani Doktor Beata Jarosz w 2009 roku ukończyła filologię polską na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie na podstawie pracy magisterskiej pt. *Socjolekt dziennikarski*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Małgorzaty Karwatowskiej. Rozprawa ta została nagrodzona w IX edycji Konkursu im. Prof. Czesława Zgorzelskiego. Trzy lata później – w roku 2012 - Dr Beata Jarosz uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa polskiego na podstawie dysertacji pt. *Językowy obraz ŚLUBU*, przygotowanej pod opieką prof. dr hab. Małgorzaty Karwatowskiej. Doktor Jarosz ukończyła również z wyróżnieniem studia podyplomowe w zakresie edytorstwa na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (2014) oraz studia podyplomowe w zakresie ochrony własności intelektualnej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (2014).

Czternaście lat po magisterium oraz jedenaście po doktoracie – to czas niezwykle dynamicznego rozwoju Habilitantki, jak również okres, w którym wyłaniają się Jej najważniejsze zainteresowania i osiągnięcia naukowe. Dzieli je Doktor Beata Jarosz z pracą badawczo-dydaktyczną w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie, na Wydziale Filologicznym (do 2019 roku: Wydział Humanistyczny).

W 2011 roku Habilitantka została zatrudniona na stanowisku asystenta w Zakładzie Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych Instytutu Filologii Polskiej UMCS, a od 2013 roku do chwili obecnej pracuje na stanowisku adiunkta. W roku 2019 Zakład przekształcił się w Katedrę Edukacji Polonistycznej Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS.

2. Ocena głównego osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dziennik Ustaw z 2021 roku, poz. 478 z późn. zm.)

Pani Doktor Beata Jarosz jako główne osiągnięcie naukowe w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo

przedstawia autorską monografię pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XXI w.)*, opublikowaną w 2023 roku przez Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (ss. 951). Publikację recenzją wydawniczą poprzedził prof. dr hab. Jacek Warchała z Uniwersytetu Śląskiego. Monografia została wydana dzięki dofinansowaniu Ministerstwa Edukacji i Nauki w konkursie „Doskonała Nauka”.

Doktor Beata Jarosz w swoim głównym osiągnięciu naukowym, jak wyjaśnia tytuł książki, wyznacza horyzont teoretyczno-metodologiczny socjolingwistyki i leksykologii (*język zawodowy polskich dziennikarzy*) i diachroniczne jego ujęcie (*XIX-XXI w.*). Autorka, po pierwsze, opisuje genezę i rozwój słownictwa używanego przez wspólnotę komunikacyjną ukształtowaną przez pracowników redakcji prasowych i zespołów wydawniczych polskich czasopism na przestrzeni kilku stuleci. Po drugie, odtwarza zależności między procesami nominacyjnymi, semantycznymi i stylistycznymi w obrębie nazewnictwa branżowego a kontekstem historycznym, społecznym, kulturowym, technologicznym, w którym wyłoniła się i ukształtowała profesja dziennikarska. Po trzecie – wreszcie – rekonstruuje system nazewnictwa w obrębie wskazanego subkodu, ukazując węzły i przecięcia między warstwą leksyki specjalistycznej (terminologii) a leksyki profesjolektalnej, sposoby jego użycia; wyznacza tym samym zręb swoistego słownictwa zawodowego (2600 jednostek), kategorie semantyczno-strukturalne oraz związki z innymi odmianami polszczyzny.

Owe zależności – jak słusznie uzasadnia Autorka - można odczytać wyłącznie na tle szerszej niż współczesność perspektywy czasowej i w szerszym niż słownictwo polu dociekań kontekstowych. Tym samym trzeba się zgodzić z konstatacją wyłożoną we *Wstępie* do monografii, że tylko takie podejście metodologiczne pozwala w sposób kompleksowy i holistyczny prześledzić „proces kształtowania się tego heterogenicznego narzędzia komunikacji, poczynając od XVIII w., kiedy zaczęły się pierwsze nazwy fachowe, poprzez kolejne stulecia i na chwili obecnej skończywszy” (s. 11). Badany profesjolekt, co też słusznie uzasadnia Autorka, należy uznać za „język zawodowy funkcjonujący w XX w. nie jako wyizolowane zjawisko, a jako wypadkowa rozmaitych przeobrażeń dokonujących się na przestrzeni kilku wieków” (*Wstęp*, s. 11). Tym deklaracjom pozostaje wierna w partiach teoretyczno-metodologicznych swego osiągnięcia naukowego, w opisie procedur analityczno-empirycznych i w syntezach rezultatów badawczych.

Monografia naukowa pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XX w.)* – to obszerne studium, w którym uderza wielość wątków poznawczych oraz kontekstów interpretacyjnych pozyskanych z kwerendy niezwykle obszernej i funkcjonalnie dobranej materiału źródłowego (por. rozdz. III). Doktor Beata Jarosz nie zawęży swego spojrzenia

badawczego wyłącznie do rozwiązań leksykologicznych i leksykograficznych. Co więcej, świadoma wagi uniwersaliów socjolingwistyki jako dyscypliny „łącznikowej”, kieruje swe spojrzenie metodologiczne i teoriopoznawcze w kierunku doniosłych ustaleń zaczerpniętych z innych programów badawczych, które obejmują język i wytwory profesji dziennikarskiej. Dopowiedzmy, że na tym polu dociekań ujawnia się kolejny walor książki Beaty Jarosz. Okazuje się bowiem, że do tej pory w przeogromnym dorobku mediolingwistyki i innych nauk, które zajmują się komunikacją prasową, nie powstała tak kompleksowa analiza socjolektu dziennikarskiego, choć realia pracy redakcyjnej mieszczą się w siatce hasłowej kanonicznych tezaurusów, przygotowanych już kilka dekad temu przez pionierów polskiego medioznawstwa, a zapotrzebowanie na taką publikację naukową zgłaszali językoznawcy zawodowo związani ze światem mediów lub z ośrodkami badań medioznawczych (Mieczysław Kafel, Julian Maślanka, Walery Pisarek, Irena Tetelowska, Zbigniew Bauer i in.). Z tego też powodu monografia lubelskiej badaczki wypełnia istotną lukę w polskiej lingwistyce.

Autorka – na każdym poziomie swego monumentalnego studium – zaprasza czytelnika do tego, by zapoznał się z logicznie wkomponowanym w dociekania leksykalne, semantyczne i leksykograficzne wykładem na temat dziejów profesji dziennikarskiej. I choć główne pasmo narracji ukierunkowuje naszą uwagę na doniosłe rozwiązania metodologiczno-analityczne w zakresie profesjolektu dziennikarskiego, nie można w trakcie lektury przejść obojętnie wobec odczytań kontekstowych i panoramicznych rozważań, scalających wszechstronną wiedzę Habilitantki na temat językowych, tekstowych, semiotycznych i technologicznych aspektów praktyki dziennikarsko-wydawniczej. Lubelska badaczka bowiem w sposób erudycyjny, z największym znanstwem literatury przedmiotu i poszanowaniem dla stanowisk wyłożonych przez innych badaczy, zarysowuje historię społeczną mediów, typografii, komunikacji wizualnej, genologii medialnej i antropologii piśmiennictwa: od przedoświeceniowej rewolucji typograficznej (XVII-XVIII w.), przez XIX stulecie („wiek rewolucji” i „złoty okres prasy”) – po czasy współczesne (XX-XXI w.), czyli okres głębokich przeobrażeń systemu medialnego (prasa, radio, telewizja, Internet) i dyskursu medialnego. Z wielowątkowej narracji odczytujemy zmienne procesów społecznych, historycznych, kulturowych i technologicznych, które utrwaliły się w siatce leksykalno-semantycznej słownika zawodowego (jak na przykład: druk vs. digitalizacja; wydanie prasowe vs. edycja cyfrowa; fotografia digitalna vs. fotografia cyfrowa; „pakt typograficzny” i „czarna sztuka” vs. multisensoryczna baza danych i obróbka cyfrowa; praca w pokojach redakcyjnych, korektorskich, w drukarni vs. praca zdalna przed monitorem komputera itp.). Te fundamentalne implikacje na temat ewolucji mediów i wartościowe poznawczo zagadnienia wybijają się w wielu partiach analizy przedstawiającej

budowę periodyków prasowych, dobór materiałów graficznych, instrumentarium redakcji prasowych i narzędzi poligraficznych (zob. rozdz. III oraz IV-VII). Nie mają one wyłącznie charakteru konstatacji odnotowanych na marginesie analizy, ale przypisać im można walor ugruntowanych twierdzeń, scalających dominantę analiz leksykalnych z całokształtem zainteresowań naukowych Doktor Beaty Jarosz.

Powyższe rozważania wstępne potraktujmy jako zarys *novum* poznawczego, teoretycznego i metodologicznego, jakie wnosi monografia pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XX w.)* do polskiej lingwistyki i dziedzin naukowych tworzących z językoznawstwem „pakt interdyscyplinarny”. Przejdźmy jednak do uwag szczegółowych. Choć nie jest to łatwe zadanie ze względu na to, że w książce B. Jarosz pojawia się obfitość wątków poznawczych, rozwiązań metodologicznych, a w całości wybija się wszechstronny komentarz naukowy oparty na ogromnym materiale źródłowym.

Poszczególne części książki zostały poprawnie uporządkowane, w stosownych proporcjach i tworzą na poziomie związków treściowych, prezentacji wyników analizy (jakościowych i ilościowych) komplementarną całość. Scalają się w poprawny i porywający w lekturze wykład naukowy, przedstawiony z pozycji znawcy przedmiotu.

Ogromna erudycja Habilitantki, jej umiejętności porządkowania wątków, krytycznego zestawiania pytań poznawczych, eksplikacji rozbieżności terminologicznych ujawniają się już w pierwszych rozdziałach monografii. Ramy teoretyczno-metodologiczne opracowania zapowiada rozdział pierwszy pt. *Język zawodowy – wprowadzenie teoretyczne*. W tej części monografii widać precyzję Habilitantki w opisie, kategoryzacji i prezentacji niuansów poznawczych i definicyjnych nałożonych na siatkę pojęciową najważniejszych terminów związanych z badaniami subkodów stanowiących narzędzie porozumienia się w grupach zawodowych (*język zawodowy, język specjalistyczny, profesjolekt, socjolekt, technolekt*, por. s. 15-21). Rezultatem dociekań naukowych jest charakterystyka cech formalnych, stylistycznych, kontekstowych oraz istotnych parametrów związanych z *profesjolektem* (*językiem zawodowym, branżowym, fachowym*) (zob. s. 21-28).

Podobną wartość poznawczą ma rozdział drugi pt. *Założenia metodologiczne*. Autorka w formie przeglądowej prezentuje własną koncepcję analizy *profesjolektu*, by na poziomie ustaleń metajęzykowych i teoretyczno-metodologicznych pokazać składowe autorskiego modelu badań socjolingwistycznych. Szczególnie ważnym wątkiem tej części opracowania jest nowatorski i sekwencyjny model opisu i analizy materiału leksykalnego oraz interpretacji rezultatów badawczych (oparty na sześciu krokach: dobór źródeł – definicja – weryfikacja – konfrontacja – prezentacja, s. 43, rozdz. 2.3., 45-62). W omawianej części rozprawy Autorka

odslania procedury identyfikacji *profesjolektyzmu* – jako jednostki leksykalnej „o charakterze terminologicznym lub potocznym, ekspresywnym desygnującej zjawiska związane z konkretnym zawodem bądź rodzajem działalności i używanej w określonym środowisku” (s. 56). Przenosząc twierdzenia z poziomu ogólnych ustaleń metodologicznych, wprowadza centralną dla Jej autorskiej procedury badawczej koncepcję kategoryzacji badanego słownictwa, wpisaną w metodologię dziesięciu pól leksykalno-semantycznych. Jest to z jednej strony siatka rozwiązań analitycznych, które pojawiają się w rozdziałach empirycznych (IV-VII), jak również logicznie zbudowana prezentacja modelu analitycznego, z którego czerpać mogą inni badacze socjolektów, leksykologowie i leksykografowie. Znajdujemy zatem kolejny walor monografii. Otóż udowadnia Dr Jarosz, że przez wiele lat, zajmując się różnymi subkodami i wariantami środowiskowymi języka, wypracowała uniwersalia metodologiczne, które z powodzeniem można aplikować do innych procedur badawczych - z semantyką i leksykografią włącznie (s. 59-62, por. wyniki badań zawarte w rozdz. IV-VII).

Niezwykłe twórcza i pojemna poznawczo okazuje się propozycja zawarta w rozdziale trzecim monografii (por. rozdział III – *Geneza profesjolektu i etapy rozwoju na tle prasy i zawodu dziennikarza*, s. 62-86). Wychodząc od historiografii czasopiśmiennictwa polskiego i odslaniając zwartą historię społeczną mediów, drukarstwa, typografii, kolejnych etapów rewolucji technologicznej – i medialnej zarazem – Habilitantka szuka punktów wspólnych między zmieniającymi się realiami praktyki dziennikarskiej i profesjonalizacją zawodu a procesami nazewniczymi, onomazjologicznymi, stylistycznymi. Słusznie dowodzi, że z jednej strony wymodelowały one język komunikacji branżowej (XIX-XX w.), a z drugiej przeniknęły do warstwy słownictwa używanego w codziennych realiach zawodowych. Trafnie również uzasadnia, że profesjolekt dziennikarski – od czasów pierwszych periodycznych form drukarskich po współczesne dziennikarstwo doby cyfrowej – kształtował się w ewolucyjnym procesie, a zawarte w nim warstwy leksykalne - to zapis sposobów komunikacji podczas codziennych zadań pracy dziennikarskiej. Perspektywa ewolucyjna, oparta na gruntownej analizie źródeł, słusznie układa się w następujące sekwencje przeobrażeń języka zawodowego dziennikarzy. Są nimi w tej autorskiej chronologizacji cztery fazy: *protoprofesjolektalna* (XVII do XVIII w.); *ukonstituowania się profesjolektu* (XIX w. – początek XX w.); *niestabilnego rozwoju* (od początku XX w. do lat 80. poprzedniego stulecia); *intensywnej ewolucji* (od dwóch ostatnich dekad poprzedniego wieku do chwili obecnej, zob. s. 83-84).

Wyrazem najwyższych kompetencji naukowych Habilitantki, Jej wszechstronnej orientacji w procedurach lingwistyki diachronicznej i synchronicznej, pieczołowitości w egzemplifikacji materiału źródłowego oraz wyników badawczych - są cztery komplementarne

rozdziały, przedstawiające opis zmian nazewniczych, semantycznych i stylistyczno-strukturalnych w obrębie języka zawodowego dziennikarzy (rozd. IV – *Najstarsza leksyka fachowa – protoprosjolekt*, s. 87-102; rozdz. V – *Profesjolekt dziennikarzy prasowych w XIX wieku*, s. 103-194; rozdz. VI – *Profesjolekt dziennikarzy prasowych od początku XX wieku do lat 80.*, s. 195-478; rozdz. VII – *Współczesny profesjolekt dziennikarzy prasowych*, s. 479-459).

Z tej głównej części monografii wyłania się model analizy, który na poziomie rozwiązań aplikacyjnych z pewnością stanie się w przyszłości punktem odniesienia do innych badań z kręgu leksykologii i leksykografii (w tym korpusowej). Dzięki pracochłonnej kwerendzie zróżnicowanego materiału źródłowego wytypowała Autorka ok. 2600 jednostek leksykalnych (nazw branżowych) i omówiła na tle szerokiego kontekstu społecznego, kulturowego, technologicznego genealogię, rozwój, dynamikę profesjolektu dziennikarskiego (zob. *Indeks nazw*, 911-940). Każdy z rozdziałów ma paralelną kompozycję, którą wyznacza opis przeobrażeń socjolektu na planie pól leksykalno-semantycznych: ‘periodyki’, ‘budowa periodyku’, ‘materiały tekstowe i graficzne’, ‘ludzie’, ‘miejsca’, ‘działania’, ‘nieprawidłowości’, ‘instrumentarium’, ‘jednostki miar’, ‘inne’ (por. także rozdz. 2.4, s.56). Taką procedurę uznać należy za uzasadnioną, gdyż z rygorystycznie uporządkowanej ramy kompozycyjnej wyłaniają się sieci i punkty węzłowe procesów nominacyjnych, onomazjologicznych, związków strukturalnych i syntagmatycznych. Sprzyja to uzasadnieniu wyników porównawczych jakościowych i ilościowych, co też czyni Autorka w podsumowaniu każdego rozdziału, udowadniając tym samym, że fazy rozwojowe profesjolektu tworzą ewolucyjny (panchroniczny) porządek.

Dzięki koherentnej procedurze metodologiczno-analitycznej mogła Autorka szczegółowo omówić, kiedy wyłaniał się język zawodowy dziennikarzy (XIX-XX w.), w którym miejscu przecinają się relacje między warstwą terminologiczną a warstwą słownictwa nacechowanego, jaka jest dynamika przeobrażeń w obrębie pól wyrazowych (np. ciągłość i łączliwość leksykalno-syntaktyczna, derywacja semantyczna, strukturalna). Zapowiedziane we wstępnych partiach monografii cele badawcze przyniosły więc niezwykle wartościowe i ciekawe wyniki, a wartość praktyki badawczej – na każdym piętrze narracji - odzwierciedlają poprawne i przenikliwe opisy pól leksykalnych, kolokacji, w układzie kategorialnym, przyczynowo-skutkowym, z tłem stylistycznym włącznie (np. s. 124, s. 230).

Warto podkreślić, że w tej najobszerniejszej i doniosłej poznawczo części monografii ujawnia się Autorka jako empirystka, która żywi do materiału językowego i źródłowego ogromny szacunek. Dzieli się z czytelnikiem „rezultatami źródłowego śledztwa” (s. 260) i zaskakuje go pionierskimi ustaleniami, które dotyczą repertuaru leksykalnego i kontekstów

jego użycia. Ponieważ w centrum działań zawodowych dziennikarzy jest zawsze przekaz prasowy, otrzymujemy wiele wartościowych konstatacji na temat rozwoju mediotekstu i mediosfery, czyli wytworów profesji dziennikarskiej i środowiska komunikacyjnego, w którym funkcjonuje profesjołekt. Jakże zatem dodatkowe ustalenia poznawcze wnosi ta część monografii Doktor Beaty Jarosz?:

1. Przede wszystkim - wiele korekt do aktualnego stanu badań, szczególnie na poziomie identyfikacji zjawisk utożsamianych w literaturze przedmiotu z uniwersaliami komunikacyjnymi XXI wieku, a w świetle notacji poczynionych przez Beatę Jarosz – wcześniejszych (np. rodowód polskich tabloidów i pola *yellow journal: żółta prasa, pismo rewolwerowe*, s. 111-115; *fake-news*, s. 404).
2. Niezwykle istotne okazują się fragmenty i konstatacje poświęcone materiałom prasowym, ich oprawie graficznej, zmieniającej się architekturze, doborowi narzędzi. W świetle nowatorskiego spojrzenia na heterogeniczny, twardo umocowany w historiografii i diarystyce, materiał źródłowy poszerza Autorka naszą wiedzę nie tylko na temat terminologii medioznawczej, lecz także pochodzenia gatunków medialnych i fotograficznych (por. rozdz. 7.3, tu: *reportaż*, s. 591-596).
3. Doniosłe ustalenia obejmują również nazewnictwo desygnujące zjawiska związane z „paktem typograficznym” (przeobrażenia grafiki periodyków, układ szpaltowy, edycja, strategie wizualizacji komunikatu, kroje czcionek, światło, interlinia itp.), semiotyki i zawartych w nazwach, we frazach i kolokacjach zjawisk właściwych dla dyskursu okołomedialnego (jak np. reklama, „propaganda własna”, kolportaż), narodzin i rozwoju systemu agencyjnego, wreszcie współczesnych przeobrażeń profesji dziennikarskiej (np. architektura tekstu prasowego, s. 273-275; „przejście od druku do webu”, s. 511; zamiana typografii w *cyfrowy content*, s. 702).
4. Słusznie konstatuje Habilitantka, że niektóre współcześnie uznawane za „rewolucyjne” przeobrażenia w sferze przekazu medialnego i multiplikacje jego formy semiotycznej mają głębszą genealogię, niż wynikałoby to z nieprecyzyjnych zestawień w opracowaniach z kręgu teorii multimodalności (wizualności). Artefakty komunikacji prasowej z przełomu XIX i XX wieku, utrwalone w repozytorium leksykalnym zawartym w rozdziałach VI i VIII, stają się wymownym przykładem *novum* badawczego, które można wynieść z lektury książki Beaty Jarosz (np. gatunki logowizualne w przestrzeni społecznej: *sztrajf, afisz, żółta błyskawica, gazetka ścienna*, s. 217-218; formy minimalne: *fanzin, artzin*, s. 233; realizacje typografii funkcjonalnej i kinetycznej lat 30. XX w., rozdz. 6, s. 273-275).

W szerszej perspektywie metodologii językoznawstwa fundamentalne ustalenia przynosi rozdział VIII pt. *Wybrane zjawiska językowe* (s. 759-800). W tej części zawarła Habilitantka syntezę rozwoju języka zawodowego dziennikarzy na tle przeobrażeń leksykalnych, procesów nazewniczych i modyfikacji stylistycznych. Powraca do wcześniejszych ustaleń metodologicznych, podtrzymując tezę, że słownictwo fachowe obejmuje terminologię specjalistyczną i profesjolektyzmy (rozdz. 8.1, s. 760-769), które w toku swej ewolucji, podporządkowanej procesom nominacyjnym, tworzą „skomplikowaną sieć relacji wewnątrzodmianowych, międzyodmianowych i międzyjęzykowych” (s. 769). Otrzymujemy niezwykle uporządkowane narzędzie do identyfikacji relacji i węzłów semantycznych spinających sferę leksykalno-stylistyczną języka zawodowego (socjolektu), jak również procedurę opisu leksykograficznego (rozdz. 8.2. *Uwikłania leksykalno-semantyczne*, s. 769-789). Procesy nazwotwórcze i ich przeobrażenia na poziomie strukturalnym porządkuje Autorka, zestawiając klasyczne i najnowsze modele derywacji słowotwórczej, semantycznej (modyfikacja, neosemantyzacja) i frazeologicznej (rozdz. 8.3. *Sposoby generowania słownictwa*, s. 789-799).

Wyłania się z tej części monografii portret wybitnej lingwistki, która orientuje się w metodologiach semantycznych i leksykograficznych. Z rozmachem narracji naukowej oraz z dbałością o porządek wywodu zarysowuje problematykę leksykologii i leksykografii. Autorka szczegółowo, trafnie, precyzyjnie dobiera klucz kategoryzacyjny i porządek eksplikacji (np. analizy typów słowotwórczych, s. 790-791; opisy formantów, s. 793; neosemantyzacji, s. 794-795) oraz metajęzyk leksykologii i semantyki (np. relacje formalno-strukturalne w obrębie terminów, s. 764; w systemie kwalifikatorów słownikowych, s. 767; struktury pola leksykalnego, s. 771-772). Dostrzec w poetyce tego rozdziału można Jej kompetencje dydaktyczne prowadzenia porywającego, mistrzowskiego wykładu akademickiego, co przecież odnosi się do całokształtu osiągnięć badawczo-dydaktycznych Doktor Jarosz na Uczelni, jak również rzetelnego przygotowania metodologicznego.

Przejdźmy do uwag końcowych. Podkreślmy w tym miejscu walory monografii pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XXI w.)* jako osiągnięcia naukowego, które wypełnia lukę w polskich badaniach językoznawczych, wnosi wiele nowatorskich koncepcji teoriopoznawczych i rozwiązań metodologicznych, a przede wszystkim odzwierciedla sylwetkę naukową Autorki jako lingwistki, niekwestionowanej specjalistki w dziedzinie badań socjolingwistycznych i mediolingwistycznych. Na tle ogromnego horyzontu poznawczego synteza staje się zadaniem przekraczającym zwyczajową poetykę recenzji. Z tego

też powodu skupię się na wyborze walorów opracowania, częściowo naświetlając je z perspektywy badacza mediów i analizy dyskursu:

Po pierwsze, deklaruje Habilitantka, że zarys Jej instrumentarium metodologiczno-analitycznego, a także baza korpusowa (por. *Indeks nazw*; rozdz. III) zostaną w przyszłości wykorzystane w formule słownika elektronicznego, wordnetu (zob. Autoreferat, s. 13-14). Jest to zatem ogromna wartość osiągnięcia naukowego, gdyż w ten sposób stanie się ono podstawą kolejnych analiz językowych – tym razem już na poziomie metapoznawczym i aplikacyjnym.

Po drugie, monografia jest przykładem perfekcji w porządkowaniu danych naukowych, wyrazem dociekliwości w pozyskiwaniu materiału źródłowego, wszechstronnej literatury przedmiotu, a przede wszystkim niepoliczalną bazą wyimków ekscerpowanych z bogatego zbioru opracowań leksykograficznych, prasowych, dokumentów życia społecznego, archiwaliów.

Po trzecie, wzbudza uznanie rozległa wiedza Habilitantki i orientacja w literaturze przedmiotu, potwierdzona liczbą i jakością odniesień, umiejętnością scalania wielu wątków w przekrojową formułę wykładu naukowego. Dodatkowo Doktor Jarosz syntetyzuje wiele zagadnień lingwistycznych, osadzając je w problematyce społecznej, kulturowej, historycznej, antropologicznej. Buduje mosty między socjolingwistyką a innymi subdyscyplinami językoznawczymi (leksykologia i semantyka, językoznawstwo korpusowe i historyczne). Przykładem zaprezentowanej w książce erudycji - „rekordowa” liczba opracowań naukowych (ok. 1200 pozycji!). Dodajmy jeszcze jedną uwagę: cała obudowa bibliograficzna to po części archiwum wieloletniego procesu badawczego, a dla czytelnika – wzorzec edycji publikacji naukowej. Znakomicie scaliła w ów porządek Habilitantka swe kompetencje naukowe: edytorskie i lingwistyczne.

Po czwarte, szczególne uznanie budzi kolejna odsłona metatekstu naukowego: heterogeniczny i obszerny materiał źródłowy oraz komentarz zawarty w paśmie narracyjnym przypisu oddolnego. (Z ciekawości obliczyłem, że w całości pojawia się ok. 1200 jednostek!).

Po piąte – wreszcie - monografia Beaty Jarosz w sensie poznawczym zwieńcza dezyderaty, które ostatnimi czasy słychać w interdyscyplinarnych badaniach mediów, prowadzonych w duchu „zwrotu historycznego”. Dr Beata Jarosz w swej opowieści o języku dziennikarzy prasowych wprowadza wątki, które podczas lektury tworzą komplementarną całość z „teorią ewolucji mediów” (Maciej Mrozowski), historią socjologii mediów (Asa Briggs, Peter Burke, Frank Bösch) oraz z historią typografii wizualnej i mediotekstu (Henk Hoeks, Ewan Lenjes, Jack Post, Jay David Bolter, Christian Vendendorpe). W rezultacie

otrzymujemy nie tylko porywającą w lekturze opowieść o języku wybrzmiewającym przez stulecia w polskich redakcjach prasowych, lecz także historię mediów i mediasfery.

Podsumowując, monografia pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XXI w.)*, przedstawiona przez Doktor Beatę Jarosz jako główne osiągnięcie naukowe, to studium, w którym uderza rozmach rozwiązań metodologiczno-analitycznych, wysoki poziom dyskursu naukowego, nieprzeciętna erudycja Autorki w prezentacji wielu wątków wykładowych, rzetelność w prowadzeniu narracji dyskursywnej z osiągnięciami innych badaczy, a przede wszystkim świadomość i samodzielność w realizacji własnych celów poznawczych. Monografia na różnych poziomach stanowi istotny wkład w rozwój językoznawstwa, a Autorka zaprezentowała się w niej jako w pełni ukształtowana lingwistka.

3. Ocena aktywności naukowej i pozostałego dorobku naukowego Habilitantki

Dorobek naukowy Dr Beaty Jarosz jest bardzo bogaty i zróżnicowany pod względem tematycznym, metodologicznym, teoriopoznawczym. Jeśli dodatkowo przyjąć, że wykrystalizował się w niewielkim przedziale czasowym (11 lat po doktoracie i 14 po magisterium), całość dowodzi niezwykle aktywnego rozwoju naukowego Habilitantki.

W swej bibliografii naukowej Doktor Beata Jarosz wskazuje 62 publikacje, które w większości powstały po uzyskaniu stopnia doktora. Mieszczą się w tym zbiorze przede wszystkim 3 autorskie monografie naukowe: zmodyfikowana wersja rozprawy doktorskiej pt. *Językowy obraz ŚLUBU*; autorska edycja krytyczna z komentarzem naukowym dzieła literackiego: Józef Ignacy Kraszewski, *Poezja szlachecka, legendy herbowe [1854]*; omówiona już rozprawa habilitacyjna pt. *Język zawodowy polskich dziennikarzy prasowych (XIX-XXI w.)*.

Ponadto Habilitantka uczestniczyła w przygotowaniu 6 monografii zbiorowych: *Między sacrum a codziennością* (współredakcja: P. Mazur); *Przez praktyki do praktyki* (współredakcja: I. Morawska, M. Latoch-Zielińska, M. Ausz); *O płci, ciele i seksualności w języku i mediach* (współredakcja: M. Karwatowska, R. Litwiński, A. Siwiec); *(Nowe)media. Implikacje kulturowe, językowe i edukacyjne* (współredakcja: M. Karwatowska); *Wokół edukacji polonistycznej* (współredakcja I. Puchala, J. Wakulak); *Nauczyciel – mistrz, sybaryta czy frustrat?* (współredakcja: E. Flis-Czerniak). Przywołane książki – to zwięźczenie kilku ważnych projektów naukowych, w których uczestniczyła Dr Jarosz wraz z pracownikami naukowymi Katedry Edukacji Polonistycznej UMCS, jak również przejaw zaangażowania Dr Jarosz w działalność naukową wykraczającą poza mury macierzystej Uczelni. Uczestnicząc bowiem w tych pracach zespołowych, wniosła Habilitantka wiele ciekawych rozwiązań do

badan interdyscyplinarnych, które dotyczą m.in. takich zagadnień, jak: lingwistyka antropologiczna, praktyki komunikacyjne w edukacji, płęć kulturowa w przekazie medialnym, semiotyka mediów cyfrowych, językowe aspekty edukacji szkolnej i akademickiej.

Habilitantka wydała również 27 rozpraw naukowych w monografiach wieloautorskich (22 prace pochodzą z okresu podoktorskiego), 20 artykułów naukowych (16 po doktoracie), 6 artykułów recenzyjnych. Dodajmy, że 2 recenzje Habilitantki zostały przyjęte przez komitety redakcyjne czasopism międzynarodowych („Slavica”, „Slovo a Slovesnost”).

W pisarstwie naukowym Dr Beaty Jarosz ujawnia się kilka wyrazistych nurtów, co również jest oznaką wszechstronnych zainteresowań naukowych badaczki oraz umiejętności wyszukiwania nowatorskich programów metodologiczno-analitycznych w zakresie językoznawstwa – tak współczesnego, jak i historycznego. Pierwszy i zarazem centralny nurt wyznaczają studia z zakresu socjolingwistyki, dotyczące różnych zagadnień społecznych zachowań językowych, ustaleń terminologicznych, w tym typologii socjolektów i metajęzyka terminologii socjolingwistycznej (m.in. *Terminologia naukowo-techniczna w socjolekcie dziennikarskim*; *Specyfika komunikacji profesjonalnej*; *O zasięgu słownictwa socjolektalnego w XXI w.*; *Między obiektywizmem a subiektywizmem, czyli o wyjaśnianiu znaczeń w badaniach socjolingwistycznych*; *Typologie socjolektów w polskiej literaturze językoznawczej*; *Forum internetowe jako źródło materiału socjolektalnego*; *Sposoby konstruowania polskich słowników socjolektalnych z pierwszej połowy XX wieku*; *Polskie słownictwo drukarskie przełomu XX i XXI w.*); zbiór wzmacniają również artykuły w czasopismach międzynarodowych (*The Professional Language of Polish Journalists in a Diachronic Perspective*). Co więcej, od czasu obrony magisterium, poświęconego socjolektom, do czasu publikacji rozprawy habilitacyjnej wypracowała Dr Jarosz spójny, rozpoznawalny w ogólnopolskim i zagranicznym środowisku naukowym model analizy leksykalnej, semantycznej i pragmatycznej fenomenów komunikacji społecznej, stając się specjalistką w dziedzinie, czego dowodzi całkiem spora liczba tytułów Jej prac w bibliografiach naukowych oraz wysoka pozycja w obowiązkowej literaturze przedmiotu w sylabusach studiów polonistycznych prowadzonych przez różne uniwersytety.

Prace z tego nurtu odznaczają się wysokim poziomem wykonawstwa naukowego i głębią ustaleń teoretycznych w zakresie rozbieżności terminologicznych. Równie ciekawe poznawczo są studia osadzone w głębokiej perspektywie antropologii, pokazujące fenomen socjolektu jako „kulturowego mikrokosmosu zbiorowości” (por. *Socjolekty: (non)konformizm – uniformizm*, 2018, s. 302). Lubelska badaczka zapowiada w nich perspektywę ewolucyjnego i kontekstowego opisu społecznych odmian języka, którą rozwija w książce habilitacyjnej

o profesjolekcie dziennikarskim. Bardzo wartościowe okazują się również rozważania teoretyczne osadzone w perspektywie psychologii społecznej, socjologii interpretatywnej (etnometodologii) i kulturowej teorii języka, w których Habilitantka próbuje dociec związku między socjolektem a procesami społecznymi, cywilizacyjnymi, kulturowymi, porównując mechanizmy jego kształtowania się do filogenezy (*Powstawanie socjolektu jako mikrofilogeneza*).

Podobnie istotny wkład w rozwój językoznawstwa i nauk tworzących z nim związki interdyscyplinarne wnoszą prace B. Jarosz z zakresu lingwistyki mediów. W tym zbiorze szczególną pozycję zajmuje cykl artykułów dotyczący aspektów językowych, komunikacyjnych, genologicznych i semiotycznych telewizyjnej relacji sportowej (m.in. *Sposoby wartościowania w wypowiedziach komentatorów siatkarskich; Błędy językowe w relacjach sportowych; Rozrywka specjalistyczna, czyli o telewizyjnej relacji sportowej; O języku specjalistycznym w komentarzu sportowym*). Zbiór ten zawiera ciekawą analizę *telewizyjnej relacji sportowej* jako gatunku dostosowanego do szerokiego audytorium (np. komentarz dziennikarski o funkcji ludycznej i eksperckiej) oraz zróżnicowanego pod względem komunikacyjnym (różne typy wypowiedzi dziennikarskiej w przekazie „na żywo”). Ponadto Dr Jarosz wprowadza ważne taksonomie w obrębie struktury przekazu telewizyjnego i precyzyjnie wyznacza jego warianty gatunkowe (np. w otoczeniu cyfrowym). Niezwykle wartościowa poznawczo jest również analiza relacji sportowej jako polisemiotycznego (audiowizualnego) mediotekstu (*Multimodalność relacji sportowej „na żywo”*). Podobną wartość ujawniają pozostałe publikacje podejmujące zagadnienia lingwistyki mediów i dyskursu medialnego (*Forum internetowe, czyli (cyber) komunikacja o ograniczonym zasięgu społecznym?*).

Kolejnym nurtem twórczości naukowej Dr Beaty Jarosz jest edytorstwo naukowe (edytorstwo współczesnych mediów). Jak wynika z autoreferatu, należy to również wiązać z dodatkowym wykształceniem i współpracą z wydawnictwami naukowymi. W roku 2017 Dr Jarosz opublikowała krytyczną edycję naukową szkicu J. I. Kraszewskiego pt. *Poezja szlachecka, legendy herbowe* (1854). Ta kolejna w Jej dorobku monografia w pełni zasługuje na miano edycji „krytycznej i naukowej”, gdyż badaczka zaprezentowała się w monografii jako wybitna filolożka, znawczyni zjawisk tekstologicznych, historycznojęzykowych i semiotycznych, które towarzyszą sztuce edytorskiej. Praca ta, osadzona w perspektywie historii literatury i kultury wieku XIX, historii polszczyzny, socjologii literatury i recepcji dzieła literackiego, pokazująca opis całego procesu działań na dawnym tekście artystycznym (od formy autorskiej do formy wydawniczej), wnosi istotny wkład w rozwój nauk

humanistycznych, a przede wszystkim diachronicznie ukierunkowanych badań nad tekstem (zob. *Wprowadzenie*, s. 7-27). We wskazanej monografii splatają się bowiem kompetencje tekstologiczne Habilitantki (np. zarys tła historycznego i kulturowego, w którym powstawały różne modyfikacje wydawnicze szkicu *legend herbowych*) z Jej ogromną wiedzą z zakresu językoznawstwa historycznego. Dowodzi tego wszechstronny komentarz naukowy oraz deskrypcja zjawisk gramatycznych i rekonstrukcja pisowni tekstu autorskiego (zob. rozdz. *Nota edytorska*, s. 87-103; *Rejestr odmian z komentarzami*, s. 103-189). Co istotne, metodologiczne podstawy edycji tekstu, czyli interdyscyplinarny program badawczy z pogranicza tekstologii historycznej, dziejów typografii i historii języka, został wyłożony przez Habilitantkę w dwóch kolejnych artykułach (*O dojrzewania tekstu...; Kraszewski w edycji*). W kontekście całokształtu działalności naukowej, organizacyjnej i popularyzacyjnej prace z tego nurtu można odczytywać jako deklarację lingwistycznie ukierunkowanego nurtu edytorstwa. I taki zamiar badawczy został już dostrzeżony przez literaturoznawców, którzy włączyli Dr Jarosz do ogólnopolskich zespołów badawczych.

Ważny obszar dociekań naukowych Habilitantki wyznaczają również rozprawy dotyczące edukacji polonistycznej i akademickiej (m.in. wskazane już monografie wieloautorskie oraz liczne artykuły, jak m.in.: *Etykieta językowa w szkole dawnej i dziś; Humor w szkole, czyli o błędach językowych; Wykład jako obligatoryjny gatunek mowy w dyskursie uniwersyteckim*, współautorstwo: M. Karwatowska; „*Literatura wyczerpana?*”, współautorstwo: M. Karwatowska; *O recenzjach podręczników do języka polskiego; E-learning a blended learning w edukacji polonistycznej*, współautorstwo: M. Karwatowska; *Wzory komunikacyjno-językowe we współczesnej literaturze*). Doktor Jarosz dowodzi w nich, że doskonale potrafi łączyć dwa przymioty wyróżniającego się akademika: zainteresowania naukowe z pasją dydaktyczną. Potrafi również refleksyjnie spojrzeć na związki między nauczaniem, kulturą a oczekiwaniami społecznymi; w sposób ekspercki wyrażać trafne diagnozy i rekomendacje (np. krytyczne analizy zawartości obudowy dydaktycznej; błędy w podręcznikach i w wypowiedziach szkolnych). Na proces edukacji spogląda okiem krytyka i zaangażowanego pedagoga, rozwijającego swój warsztat metodyczny (formy e-edukacji: *e-learnig, e-blended learning*), przyjmującego, że świat edukacji polonistycznej wkroczył w sferę mediów cyfrowych, a klasyczny kanon lektur szkolnych często w świadomości młodzieży przegrywa z „literaturą hipertekstową”, traktowaną przez badaczkę jako składnik współczesnej kultury i jeden z wymiarów semiosfery życia codziennego.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że Habilitantka w roku 2014 opublikowała książkę podoktorską pt. *Językowy obraz ŚLUBU*, która szybko trafiła do obiegu naukowego i zajmuje

w nim wyróżniające miejsce wśród opracowań z zakresu lingwistyki antropologicznej i genologii. Po doktoracie Dr Jarosz rozwinęła zawarte w dysertacji kluczowe zagadnienia, odnosząc je do zróżnicowanej kolekcji gatunków i rytuałów „okołoślubnych” (np. zaproszeń) i odczytując ich nowsze aktualizacje w szerszym *universum* komunikacyjnym i semiotycznym (zob. artykuł w czasopiśmie zagranicznym: *A Wedding Invitation in Polish Culture*). Perspektywa kulturowa pojawia się również w innych opracowaniach badaczki – przykładem choćby krytyczna analiza dyskursu nauki z przełomu XIX i XX wieku na przykładzie *Pierwszego leksykonu słownictwa seksuologicznego*.

W genologicznym nurcie prac lubelskiej badaczki ważne miejsce zajmuje również doskonała analiza „graffiti” jako logowizualnego artefaktu „sztuki ulicznej” (zob. *O wielogatunkowości tekstów graffiti*). W mojej ocenie to rozprawa niezwykle ważna w sensie teoriopoznawczym, gdyż – po pierwsze – zawiera nowatorskie ustalenia metodologiczno-analityczne, z których mogą czerpać badacze tekstów minimalnych i tzw. miejskiego krajobrazu językowego (*Linguistic Landscape*), a – po drugie – przedstawia bardzo ciekawe rozwiązania analityczne, istotne dla rozwoju antropologii pisma i semiotyki „pisemnych wydarzeń komunikacyjnych”.

Wszystkie rozprawy naukowe Habilitantki są pojemne merytorycznie, wnoszą wiele innowacyjnych ustaleń do stanu badań w różnych obszarach językoznawstwa (m.in. socjolingwistyka, leksykologia i leksykografia, lingwistyka mediów, genologia, stylistyka, lingwistyczne aspekty edytorstwa, komunikacji cyfrowej i językoznawstwo normatywne). Co więcej, dowodzą, że Dr Jarosz nie uprawia przyczynkarstwa, śledzi nowe nurty w językoznawstwie i w dyscyplinach pogranicznych, prezentuje swoje rozwiązania metodologiczne, łącząc nowatorskie propozycje teoriopoznawcze z twardymi procedurami analitycznymi, które rzetelnie prezentuje w deskrypcji materiału językowego. Jej prace zawsze poprzedza staranny i przemyślany dobór wszechstronnej literatury przedmiotu oraz złożona, niezwykle bogata eksplikacja rozwiązań empirycznych.

Całościowo odczytywany tzw. „pozostały” dorobek naukowy Dr Jarosz jawi się jako fragment biografii akademickiej w pełni ukształtowanej i samodzielnej naukowo lingwistki. O wysokiej randze naukowej publikacji Habilitantki świadczy również to, że artykuły Jej autorstwa bardzo szybko weszły do obiegu czytelniczego, gdyż ukazały się w prestiżowych czasopismach naukowych (m.in. „Poradnik Językowy”, „Język Polski”, „Socjolingwistyka”, „Roczniki Humanistyczne”, „Prace Językoznawcze”, „Białostockie Archiwum Językowe”, „Polonica”, „Etnolingwistyka”, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, „Zeszyty Prasoznawcze”), także zagranicznych („Slovo a Slovesnost”). Ze względu na poetykę recenzji

habilitacyjnej odnotujemy również, że Dr Jarosz może się poszczycić wysokimi parametrami naukowymi swych publikacji: sumaryczne indeksy Hirscha szacują się w przedziale $h=5$ w bazie Publish or Perish; miarą zaistniałego już dawno obiegu międzynarodowego publikacji są dane z bazy Scopus References oraz współczynnik Impact Factor, zob. *Wykaz*, s. 28).

Doktor Beata Jarosz prezentowała również swoje osiągnięcia naukowe, aktywnie uczestnicząc w 31 konferencjach. Po doktoracie wygłosiła 24 referaty na ogólnopolskich i międzynarodowych konferencjach naukowych, w tym dwa razy wystąpiła podczas Kongresu Dydaktyki Polonistycznej, a raz podczas XXII kongresu Międzynarodowego Stowarzyszenia Sławistów POLYSLAV (Błagojewgrad w Bułgarii). Wygłosiła również kilka wykładów gościnnych na zaproszenie towarzystw naukowych oraz instytucji kultury (m.in. Instytut Badań Literackich PAN, Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza). Jako osoba zaangażowana w życie akademickie uczestniczyła również Habilitantka w pracach 18 komitetów organizacyjnych konferencji i wydarzeń naukowych, w tym jako przedstawicielka młodych naukowców (Forum Młodych Naukowców w 2023 r.) oraz środowiska studencko-doktoranckiego (Koła Młodych Dydaktyków, którym się naukowo opiekuje od 2013 roku).

Doktor Beata Jarosz ma również na swym koncie udział w 6 zespołowych projektów badawczych sfinansowanych m.in. w konkursach MNISW, MEiN, NPRH. Dodatkowo poszczycić się może realizacją dwóch indywidualnych projektów: „Internetowy słownik języka zawodowego polskich dziennikarzy prasowych” (konkurs „Miniatura 6” NCN); wsparcie finansowe MEiN rozprawy habilitacyjnej (w konkursie „Doskonała Nauka”). Jest to dowód ponadprzeciętnej aktywności naukowej, a przede wszystkim wysokiej oceny całokształtu dorobku badawczego, którą zauważyli eksperci wniosków grantowych.

Dodajmy, że jeszcze przed doktoratem Habilitantka zdobyła umiejętności kierowania pracami redakcyjnymi czasopism naukowych („Acta Humana”), a po doktoracie zaproszona została do zespołów redakcyjnych periodyków naukowych („Rocznik Lubelski”, „Artes Humanae”, „Linguistische Treffen in Wrocław”).

Stwierdzam, że aktywność naukowa publikacyjna i organizacyjna Pani Doktor Beaty Jarosz jest ponadprzeciętna, i na tej podstawie uważam, że złożony przez nią wniosek o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest uzasadniony.

4. Ocena działalności Habilitantki w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej i instytucji kultury

Na wyróżnienie zasługuje również aktywność Dr Beaty Jarosz w życiu naukowym poza murami Akademii. W roku 2023 badaczka zawiązała współpracę z międzynarodowym konsorcjum naukowych CLARIN.PL. Podczas pobytu stażowego w Katedrze Sztucznej Inteligencji PWr konsultowała metodologię elektronicznej wersji słownika profesjolektu dziennikarzy polskich (wordnetu), który w przyszłości powstanie na podstawie korpusu zaprezentowanego częściowo w monografii habilitacyjnej (jako część badań w granie NCN „Miniatura 6”). Podobną aktywność wykazała Habilitantka we współpracy z ogólnopolskim środowiskiem literaturoznawców, wnosząc swą wszechstronną wiedzę lingwistyczną do projektu NPRH „Edycja krytyczna pism wszystkich Bolesława Prusa”.

Pani Doktor Jarosz ponadto uczestniczy aktywnie w ogólnopolskim życiu naukowym jako członkini komitetów i towarzystw naukowych (Polskie Towarzystwo Językoznawcze, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej, Chełmskie Towarzystwo Naukowe, Międzynarodowe Stowarzyszenie Sławistów POLYSLAV). W latach 2019-2022 zasiadała również w radzie naukowej międzynarodowej konferencji sławistów POLYSLAV. Ostatnio powołana została do Zespołu Dydaktycznego Rady Języka Polskiego PAN na kadencję 2023-2026.

Habilitantka uczestniczyła również w międzynarodowych wyjazdach naukowo-dydaktycznych w ramach programu *Erasmus+* (Uniwersytet Eötvösa Loránda w Budapeszcie 2019 r.; Uniwersytet Karola w Pradze, 2023 r.), a w roku 2022 przebywała na stażu badawczym w The Senate House Library przy University of London, gdzie prowadziła kwerendę do rozprawy habilitacyjnej i do autorskiego korpusu profesjolektu dziennikarzy. Tę wszechstronną aktywność pokazuje również współpraca recenzencka Dr Jarosz z redakcjami czasopism naukowych („Res Rethorica”, „Zeszyty Prasoznawcze”, „Neofilolog”, „Linguistische Treffen in Wrocław”). Dodajmy, że jako ekspertka w zakresie edukacji polonistycznej, autorka publikacji naukowych dotyczących dydaktyki – Dr Beata Jarosz współpracuje również z Komitetem Głównym i Komitetem Okręgowym Olimpiady Literatury i Języka Polskiego oraz z Lubelskim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Reasumując, powyższe fakty pozwalają stwierdzić, że ponadprzeciętna działalność Habilitantki nie ma charakteru lokalnego i nie zamyka się w murach Akademii.

5. Ocena działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej Habilitantki

Ważne miejsce w biografii zawodowej Doktor Beaty Jarosz zajmuje dydaktyka uniwersytecka. Lektura autoreferatu pozwala sądzić, że – poza ogromną pasją dążenia do prawdy naukowej,

tak wszechstronnie zaprezentowaną w publikacjach i w działalności badawczej – Habilitantka przywiązuje ogromną wagę do swej pracy w roli wykładowcy uniwersyteckiego. Te kwalifikacje bardzo szeroko rozwinęła w podoktorskim okresie pracy na uczelni, stając się nie tylko zasłużonym i nagradzonym dydaktykiem, lecz także opiekunem naukowym młodych badaczy. Od 10 lat jest bowiem Dr Jarosz opiekunką Koła Naukowego Dydaktyków, powołanego na Wydziale Filologicznym UMCS. Angażuje się ponadto w wiele projektów na rzecz modernizacji dydaktyki, jak również zasiada w wielu komisjach eksperckich do spraw edukacji uniwersyteckiej. Aktywność dydaktyczną Dr Jarosz najlepiej ilustruje wielobarwna paleta programów dydaktycznych wpisana w Jej pensum. Przez 11 lat pracy zawodowej prowadziła Habilitantka zajęcia łączące językoznawstwo z edytorstwem, nauką o mediach, a nawet z prawem autorskim, które studiowała. Swą ofertę dydaktyczną wpisała Dr Jarosz w różne siatki kierunkowe Wydziału Filologicznego UMCS (filologia polska, edytorstwo i techniki redakcyjne; architektura informacji; media i copywriting), gdzie mogła też zaprezentować ogromną wiedzę naukową oraz nowoczesne metody kształcenia z zakresu komunikacji cyfrowej i e-edytorstwa. Prowadziła również seminaria dyplomowe, podczas których wypromowała 23 prace licencjackie i 15 magisterskich. Jako doświadczona badaczka objęła opieką przewodnictwo doktorskie (w roli promotora pomocniczego).

Z dokumentacji wynika, że Habilitantka współpracuje również z wieloma instytucjami edukacyjnymi i ośrodkami kultury oraz z innymi uczelniami Lublina. Ten zakres działalności organizacyjnej przenosi się na liczne dokonania Habilitantki w zakresie popularyzacji wiedzy naukowej – nie tylko językoznawczej. Dr Jarosz angażuje się w organizację wielu imprez naukowych na rzecz otoczenia społecznego i dziedzictwa kulturowego Lubelszczyzny (np. *Lubelski Konkurs Ortograficzny o Pióro Prezydenta Lublina*, konkursy literackie dla młodzieży, festiwal naukowy *Mity i wierzenia różnych kultur*, *Lubelski Festiwal Nauki* itp.). Lista tych dokonań jest imponująca. Doświadczenie naukowe wypracowane w Katedrze Edukacji Polonistycznej wykorzystuje umiejętnie Habilitantka, popularyzując wiedzę o języku i komunikacji w szkołach całego niemal regionu, w ośrodkach doskonalenia nauczycielskiego, podczas konkursów szkolnych i w domach kultury. Znajomość naukowych podstaw tekstologii i edytorstwa dzieli zaś ze środowiskiem wydawniczym i dziennikarskim.

Pani Doktor Beata Jarosz również w zakresie obowiązków uczelnianych wykazuje się wiedzą ekspercką - i tak też jest postrzegana przez władze uczelni. Od dawna bowiem zasiada w najważniejszych gremiach naukowych (Rada Wydziału Filologicznego UMCS, Rada Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa, Rada Młodych Naukowców), a także w licznych komisjach uczelnianych. W roku 2015 przygotowała raport dla Polskiej Komisji

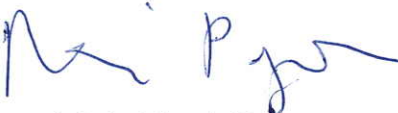
Akredytacyjnej, trzykrotnie pełniła również funkcję sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, a w latach 2016-2017 – jako reprezentantka UMCS – podjęła obowiązki opiekuna naukowego i eksperta w szkole patronackiej (Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana Jana Zamojskiego w Lublinie).

Doktor Beata Jarosz za swą ponadprzeciętną działalność naukową, organizacyjną i dydaktyczną została nagrodzona: Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę w roku 2022, a w latach 2015-2022 pięcioma nagrodami JM Rektora UMCS.

6. Konkluzja

Doktor Beata Jarosz – w świetle całokształtu Jej dokonań naukowych, publikacyjnych, organizacyjnych, dydaktycznych i popularyzatorskich – od dawna jest samodzielną, w pełni ukształtowaną badaczką. Podejmowane przez Nią tematy mają istotną doniosłość poznawczą, a zaproponowane w licznych rozprawach, przede wszystkim w głównym osiągnięciu naukowym, rozwiązania metodologiczne i analityczne stanowią istotny, znaczny wkład w rozwój językoznawstwa.

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że Pani Doktor Beata Jarosz całkowicie i z naddatkiem spełnia wszystkie ustawowe wymagania stawiane w postępowaniach awansowych habilitacyjnych przez art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dziennik Ustaw z 2021 roku, poz. 478 z późn. zm.). **W związku z tym przedkładam Komisji Habilitacyjnej, a za jej pośrednictwem Radzie Naukowej Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie jednoznacznie pozytywną opinię w sprawie nadania Pani Doktor Beacie Jarosz stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

dr hab. Marcin Poprawa

PODPIS ZAUFANY

MARCIN
POPRAWA

25.02.2024 23:05:21 [GMT+1]

Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Wrocław, 25 lutego 2024 roku

Akredytacyjnej, trzykrotnie pełniła również funkcję sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej, a w latach 2016-2017 – jako reprezentantka UMCS – podjęła obowiązki opiekuna naukowego i eksperta w szkole patronackiej (Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana Jana Zamojskiego w Lublinie).

Doktor Beata Jarosz za swą ponadprzeciętną działalność naukową, organizacyjną i dydaktyczną została nagrodzona: Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę w roku 2022, a w latach 2015-2022 pięcioma nagrodami JM Rektora UMCS.

6. Konkluzja

Doktor Beata Jarosz – w świetle całokształtu Jej dokonań naukowych, publikacyjnych, organizacyjnych, dydaktycznych i popularyzatorskich – od dawna jest samodzielną, w pełni ukształtowaną badaczką. Podejmowane przez Nią tematy mają istotną doniosłość poznawczą, a zaproponowane w licznych rozprawach, przede wszystkim w głównym osiągnięciu naukowym, rozwiązania metodologiczne i analityczne stanowią istotny, znaczny wkład w rozwój językoznawstwa.

Z pełnym przekonaniem stwierdzam, że Pani Doktor Beata Jarosz całkowicie i z naddatkiem spełnia wszystkie ustawowe wymagania stawiane w postępowaniach awansowych habilitacyjnych przez art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dziennik Ustaw z 2021 roku, poz. 478 z późn. zm.). **W związku z tym przedkładam Komisji Habilitacyjnej, a za jej pośrednictwem Radzie Naukowej Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie jednoznacznie pozytywną opinię w sprawie nadania Pani Doktor Beacie Jarosz stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo.**

dr hab. Marcin Poprawa

Wrocław, 25 lutego 2024 roku